

Демессіе Мекурія Келкай
кандидат технічних наук, доцент,
доцент кафедри дизайну Черкаського
державного технологічного університету
ORCID: 0000-0002-5015-4820
demessiemk@gmail.com

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ПРЕДМЕТНО-ПРОСТОРОВОГО СЕРЕДОВИЩА В ЗОНІ ІСТОРИЧНОЇ ЗАБУДОВИ МІСТ

Мета дослідження. Акцентувати особливості формування предметно-просторового середовища в зоні історичної забудови міст і пропонувати науково обґрунтовані рекомендації щодо композиційного поєднання, відновлення і підтримання естетичних і функціональних параметрів фонові історичної архітектурно-просторової забудови міст. **Методологія дослідження** ґрунтується на комплексному використанні загальнонаукових методів дослідження: аналізу, синтезу, порівняння й узагальнення раніше запропонованих ідей та пропозицій. **Наукова новизна.** В результаті проведеного дослідження розкриті особливості формування міського середовища, зокрема фонові частини історичного місця сучасних міст і способи гармонізації нових та історичних архітектурно-просторових об'єктів. Зроблений акцент про необхідність розробки нормативних правових актів і проектних пропозицій, що регулюють відносини, пов'язані з реконструкцією та реставрацією архітектурних об'єктів і прилеглих до них рекреаційних зон, розташованих в зоні історичної забудови міст, які не є пам'ятками архітектури, але створюють свого роду фон і атмосферу для значущих архітектурних об'єктів. Сформульовані рекомендації щодо формування архітектурно-просторової композиції історичних частин міст, які слід враховувати при проектуванні нових об'єктів в існуючій структурі міста. **Висновки.** Аналіз наукових праць та публікацій показав, що принципи гармонізації міської забудови повинні враховувати ряд наступних факторів:

- спадкоємність історичного розвитку планування і забудови;
- збалансованість елементів міського середовища та їх взаємна обумовленість;
- гармонійність розміщення об'єктів забудови та елементів природного комплексу;
- ієрархічність містобудівних та архітектурних ансамблів;
- взаємодоповнюваність історичних елементів міського середовища новими елементами;
- диференційованість системи формування міського середовища;
- систематизованість розташування елементів дизайну в структурі міського середовища;
- узгодженість колористичного рішення нових елементів міського середовища з існуючим архітектурно-природним оточенням;
- функціональність нової структури і елементів дизайну;
- естетичне сприйняття зовнішнього вигляду архітектурних форм.

Крім того, при проектуванні нових об'єктів слід враховувати їх вплив не тільки на окремі історично цінні об'єкти, а й на історичне середовище, в якому передбачається їх поява. Слід також підкреслити, що для вирішення питань збереження історично сформованого міського середовища з його характерними рисами, просторовими і візуальними зв'язками, історичний центр повинен розглядатися як єдиний комплексний пам'ятник містобудування та архітектури.

Ключові слова: архітектурний простір, зони історичної забудови, формування середовища, новаторські тенденції, об'єкти культурної спадщини, колористичний вигляд, гармонізація архітектурного середовища.

Демессіе Мекурія Келкай, кандидат технических наук, доцент, доцент кафедры дизайна Черкасского государственного технологического университета

Особенности формирования предметно-пространственной среды в зоне исторической застройки городов

Цель исследования. Акцентировать особенности формирования предметно-пространственной среды в зоне исторической застройки городов и предложить научно обоснованные рекомендации по восстановлению и поддержанию эстетических и функциональных параметров фоновой исторической архитектурно-пространственной застройки городов. **Методология исследования** основывается на комплексном использовании общенаучных методов исследования: анализа, синтеза, сравнения и обобщения ранее предложенных идей и предложений. **Научная новизна.** В результате проведенного исследования раскрыты особенности формирования городской среды, в частности фоновой части исторического места современных городов и способы гармонизации новых и исторических архитектурно-пространственных объектов. Сделан акцент о необходимости разработки нормативных правовых актов и проектных предложений, регулирующих отношения, связанные с реконструкцией и реставрацией архитектурных объектов и прилегающих к ним рекреационных зон, расположенных в зоне исторической застройки городов, которые не являются памятниками архитектуры, но создают

своего рода фон и атмосферу для значимых архитектурных объектов. Сформулированы рекомендации по формированию архитектурно-пространственной композиции исторических частей городов, которые следует учитывать при проектировании новых объектов в существующей структуре города. **Выводы.** Анализ научных трудов и публикаций показал, что принципы гармонизации городской застройки должны учитывать ряд следующих факторов:

- преемственность исторического развития планировки и застройки;
- сбалансированность элементов городской среды и их взаимная обусловленность;
- гармоничность размещения объектов застройки и элементов природного комплекса;
- иерархичность градостроительных и архитектурных ансамблей;
- взаимодополняемость исторических элементов городской среды новыми элементами;
- дифференцированность системы формирования городской среды;
- систематизированность расположения элементов дизайна в структуре городской среды;
- согласованность колористического решения новых элементов городской среды с существующим архитектурно-природным окружением;
- функциональность новой структуры и элементов дизайна;
- эстетическое восприятие внешнего вида архитектурных форм.

Кроме того, при проектировании новых объектов следует учитывать их влияние не только на отдельные исторически ценные объекты, но и на историческую среду, в котором предполагается их появление. Следует также подчеркнуть, что для решения вопросов сохранения исторически сложившейся городской среды с ее характерными чертами, пространственными и визуальными связями, исторический центр должен рассматриваться как единый комплексный памятник градостроительства и архитектуры.

Ключевые слова: архитектурное пространство, зоны исторической застройки, формирование среды, новаторские тенденции, объекты культурного наследия, колористический вид, гармонизация архитектурной среды.

Demessie Mekuria Kelkay, candidate of technical sciences, associate professor, associate professor of the Design department of Cherkasy state technological university

Features of the formation of the object-space environment in the zone of historical building of cities

Purpose of the article. To emphasize the peculiarities of the formation of the subject-spatial environment in the zone of the historical building of cities and to offer scientifically substantiated recommendations on the compositional combination, restoration, and maintenance of aesthetic and functional parameters of the background historical architectural and spatial building of cities. **Research methodology.** The methodological basis of the research is based on the integrated use of general scientific research methods: analysis, synthesis, comparison and generalization of previously proposed ideas and proposals. **Scientific novelty.** As a result of this research, features of the formation of the urban environment, in particular, the background part of the historical place of modern cities, and ways of harmonizing new and historical architectural and spatial objects are disclosed. It's done the accent on the need for the development of normative legal acts and project proposals governing relations related to the reconstruction and restoration of architectural objects and adjoining recreational areas located in the zone of historical building of cities that are not architectural monuments, but create a kind of background and atmosphere for significant architectural objects. Formulated recommendations for the formation of the architectural and spatial composition of historic parts of cities, which should be taken into account when designing new objects in the existing structure of the town. **Conclusions.** Analysis of scientific papers and publications showed that the principles of harmonization of urban development should take into account a number of the following factors:

- continuity of historical development of planning and development;
- the balance of elements of the urban environment and their mutual conditionality;
- harmonious placement of buildings and features of the natural complex;
- hierarchy of urban planning and architectural ensembles;
- the complementarity of the historical elements of the urban environment with new items;
- differentiation of the system of formation of the urban environment;
- systematization of the location of design elements in the structure of the urban environment;
- the consistency of color decision of new aspects of the urban environment with the existing architectural and natural environment;
- the functionality of the original structure and design elements;
- artistic and aesthetic perception of the appearance of architectural forms.

Also, the design of new facilities should take into account their impact not only on the individual, historically valuable objects but also on the historical environment in which it is assumed their appearance. It should also be emphasized that to address the preservation of the historically formed urban environment with its characteristic features, spatial and visual links; the historical center should be considered as the only integrated monument of urban planning and architecture.

Key words: architectural space, zones of historical development, the formation of the environment, innovative trends, objects of cultural heritage, color view, harmonization of architectural environment.

Актуальність теми дослідження. Розвиток людського суспільства супроводжується постійним зростанням вимог до архітектурно-художніх та естетично-композиційних якостей міського середовища. Мода на стилістичні напрямки і особливості облаштування об'єктів архітектурного середовища залежить від безлічі факторів: появи нових оздоблювальних будівельних матеріалів, нових технологій, зміни архітектурних особливостей сучасних міст, зміни соціального ладу, економічної та демографічної ситуації в світі та в окремо взятій країні. Тому, з урахуванням прогресивних змін у суспільстві, питання про вивчення особливостей формування предметно-просторового середовища в зоні історичної забудови міст та гармонізації новозбудованих елементів середовища з давніми забудовами стає актуальним. У зв'язку з цим виникає актуальне питання про те, що при формуванні архітектурного середовища, необхідно враховувати значення деяких об'єктів, що мають історичне значення для міста, а також стилізації зовнішнього вигляду міського простору з урахуванням цих нюансів.

Постановка проблеми. Історичні зони міст як об'єкт дослідження, проектування і експлуатації, постійно знаходяться в сфері діяльності багатьох архітекторів і дизайнерів.

При цьому основним завданням є координація зусиль всіх спеціалістів з тим, щоб надати місту функціональну і структурну цілісність на стадіях дослідження, проектування і предметного наповнення просторового середовища міста.

На сьогодні відбувається поступовий процес осучаснення багатьох міст і паралельно спостерігається: втрата історичного середовища, зникнення архітектурних пам'яток, рекреаційних зон, об'єктів культурної спадщини, на їх місці з'являються сучасні висотні будівлі, торгові центри, стоянки для автомобілів, стихійні базари та ін. в результаті чого порушуються візуальні зв'язки і доміанти, що історично склалися.

У той же час, архітектурний вигляд будь-якого міста безпосередньо пов'язаний з формуванням сучасних архітектурних об'єктів і одночасним збереженням історично значущих об'єктів культурної спадщини, що представляють певну цінність. Гармонізація нових та існуючих архітектурно-просторових об'єктів повинна бути першим завданням фахівця, який працює в насиченій пам'ятками архітектури частині міст. При цьому основними передумовами зі створення просторового середовища є соціально-економічний розвиток міста та культурні особливості населення.

Розвиток міста збільшує його потреби у вільних площах, рекреаційних зонах, місцях активного відпочинку, утилітарних і декоративних архітектурних формах, інформаційних стендах, новаторських технологіях і в поліпшених видах міської архітектури. Тому виникає питання про необхідність вивчення особливості формування предметно-просторового середовища в зоні історичної забудови міст для створення підґрунтя подальшого проведення реконструкції, реставрації і осучаснення існуючих елементів середовища, а також гармонізації нового будівництва міських архітектурних об'єктів з існуючими забудовами.

Для отримання найбільш повної і детальної картини просторової організації в зоні історичної забудови міст необхідно було проводити дослідження (на прикладі міста Черкаси) в декількох напрямках:

- аналіз ландшафту центральної частини міста;
- система історичної орієнтації і аналіз історичних панорам і видів міста, закономірності їх побудови;
- аналіз просторової організації забудови історичного центру міста (візуальні зв'язки, система домінант);
- колористичні оформлення домінантів;
- колористичні оформлення новозбудованих висотних об'єктів та об'єктів, що проектуються, в центральній частині;
- диференціація рекреаційних зон та їх композиційного впливу;
- ознайомлення з архівними джерелами і співвідношення їх з сучасною ситуацією.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. З точки зору архітектурного формування середовища проживання людини під відкритим міським простором мається на увазі спеціально організований непокритий простір міської структури, що володіє певними функціональними і художніми характеристиками.

Загальне улаштування архітектурного простору міст включає в себе: наземне (ландшафтне), підземне (субшафтне) і повітряне (люфтшафтне), де кожне з них грає істотну роль в житті міст, городян, впливає на їх внутрішній світ і поведінку.

Вивчення особливостей будови і формування міського простору, створення більш складних просторових систем і їх функціонування та теоретичне осмислення актуальних проблем формування

просторового середовища історичної частини міст і сучасних тенденцій в створенні колористичного образу міст вивчається багатьма провідними українськими та закордонними науковцями.

Особливості гармонізації архітектурного середовища фонові частини історичних зон сучасних міст висвітлені в наукових працях Е.В. Котлярової, Ю.Я. Дворникова [1], Francesco Bandarin, Ron Van Oers [2], В. О. Тімохіна, Н. М. Шебека, Т. В. Маліка [3], Krieger R. [4], С. А. Хасієвої [5], Г.О.Осиченка [6] та ін.

Особливості організації архітектурного середовища і психології сприйняття міського середовища присвячені роботи В. Є. Михайленка [7], Т. В. Маліка [8] та ін., але і досі проблема удосконалення композиційної структури фонові частини історичних зон сучасних міст залишається в теорії архітектурного середовища.

Деякі розробки вітчизняних і зарубіжних вчених дозволяють нам наблизитися до вирішення питання формування предметно-просторового середовища в зоні історичної забудови міст [1, 2, 3], однак вони або працюють з історичним міським ландшафтом в комплексі [1, 3] або приділяють увагу окремим екологічним або економічним чинникам [4]. При цьому в даний час, в науковому полі відсутні розробки та пропозиції, присвячені одній з ключових проблем міст з історичною спадщиною, перетворенню зони історичної забудови архітектурних об'єктів і прилеглих до них територій.

Виклад основного матеріалу дослідження. Формування міського середовища – це безперервний процес, що включає в себе як перетворення забудови урбанізованої території, так і створення архітектурно-художнього середовища в цілому. Створення архітектурно-історичного середовища відбувається не одне десятиліття – це праця і задоволення потреб багатьох поколінь людей. Кожен період суспільного розвитку залишає свій відбиток на образі архітектурної забудови і наповнення предметно-просторового середовища, на особливостях стильового рішення архітектурного простору, наповнює її знаковими об'єктами, пам'ятниками, архітектурними спорудами і шедеврами майстерних зодчих.

Архітектурно-художній образ міста є одним з головних факторів, що впливають на якість середовища проживання, яку люди, таким чином, формують.

Поняття архітектурно-історичного середовища може бути розшифровано як сукупність архітектурних об'єктів історико-культурної спадщини з їхнім оточенням. Формування архітектурно-історичного середовища відбувається в три етапи:

- проектно-будівельна організація середовища, спрямована на проектування і подальше зведення архітектурних об'єктів на певній території;
- формування середовища, визначення структури і рівнів рекреаційної зони, введення елементів, що несуть художню та культурну функції та ін.;
- вдосконалення середового простору в процесі експлуатації території і окремих об'єктів, що знаходяться на ній.

Архітектурно-художнє міське середовище, як правило, є невід'ємною характеристикою зони історичного культурного ландшафту і являє собою «сукупність природних і штучних компонентів, соціальних явищ, які формують певне предметно-просторове оточення у взаємозв'язку з життєдіяльністю людей» [1, 2, 3].

Тому при проектуванні міську мережу вулиць, площ і пішохідних просторів слід формувати як єдину функціонально пов'язану з архітектурно-планувальною організацією міста систему. Процес проектування та будівництва нових об'єктів, що відносяться до об'єктів лінійного і капітального будівництва, повинен бути спрямований на досягнення органічного зв'язку та поєднання з існуючими архітектурно-культурними об'єктами і навколишнім міським середовищем з урахуванням соціальних, екологічних і економічних вимог до об'єктів такого роду.

Відновлення і підтримка естетичних і функціональних параметрів фонові історичної забудови є необхідною дією для системного вирішення містобудівних проблем міста, зокрема осучаснення фасадів будівель і об'єктів ландшафтної архітектури фонові історичної забудови з метою гармонізації простору міського історичного центру і зміцнення архітектурно-художнього зв'язку історичної та сучасної частин міста.

У теперішній час відродження центру кожного міста як його історичного ядра є однією з головних тенденцій і напрямків сучасної просторової організації міст.

У кожному місті в даний час відбувається формування нового колористичного образу, яке покликане надати місту оригінальний, тепліший і привабливіший вигляд.

Головним завданням архітектора і дизайнера є дбайливе ставлення до міського середовища. Тому в період його регенерації необхідно враховувати історичні значення кожного об'єкта, кожної території.

При оцінці сформованого міського простору необхідно, перш за все, проаналізувати, які елементи повинні бути залишені в первозданному вигляді і які і в якій мірі можна модернізувати.

У деяких містах, на жаль, можна спостерігати приклади варварського ставлення до історичної міської забудови: неузгоджені з міською адміністрацією перепланування, застосування власниками житлових і нежитлових будівель, торгових магазинів, офісів, котеджів і ін. сучасних оздоблювальних матеріалів для індивідуального рішення оформлення фасаду без урахування архітектурного вигляду будівлі і району в цілому. Однак ще залишилася достатня кількість творів архітектури, які заслуговують увагу, основою яких є суміш національностей, стилів, смаків, характерів його жителів. Деякі з них мають велике містобудівне значення, формуючи центральні перехрестя, площі і точки огляду.

Для збереження об'єктів архітектурного середовища, складових історичної забудови доцільним є виконання комплексного обстеження історичного центру, аналіз функціонального використання об'єктів історичної забудови, визначення колористичного рішення в кожному конкретному випадку і проведення відновлювальних робіт комплексно з урахуванням благоустрою прилеглих територій.

Одна з перспективних тенденцій у відновленні історичної частини міст – це створення прогулянкових рекреаційних зон, тобто формування великої кількості пішохідних маршрутів по історичним центрам, пов'язаних між собою. Одночасно потрібно створити комфортне і привабливе візуальне середовище для всіх мешканців.

При цьому, при створенні і формуванні проектною пропозиції міського середовища необхідна участь фахівців-дизайнерів архітектурного середовища.

В умовах безперервної появи і впровадження в життя сучасних інноваційних технологій і багатофункціональних планувальних схем, значення єдиного колористичного середовища для жителів міста істотно зростає.

При впровадженні сучасних технологій і прийомів у формування міського середовища, необхідно мінімізувати елементи, які захарашують архітектурний простір, такі як зовнішня рекламна продукція.

У багатьох випадках найцінніший зразок історичного середовища міст буквально всіяний величезною кількістю реклами, вивісок і вітрин, оформлених без урахування загального колірної рішення фасадів та архітектурно-художнього декору. Зовнішня реклама сильно змінила образ багатьох міст.

До істотних недоліків використання зовнішньої реклами в історичній частині міст відноситься відсутність гармонійного поєднання реклами з навколишнім архітектурно-планувальним середовищем та приховування основних архітектурних домінантів від глядачів.

Крім того, відбувається перевантаження інформацією ділянки вулиць, що призводить до утруднення візуального сприйняття реклами і погіршення зовнішнього вигляду будівель, вулиць, історичних пам'яток та рекреаційних зон міста.

Тому потрібне оптимальне рішення по гармонізації кольорового контрасту і оптимальне поєднання всіх елементів в єдине колористичне архітектурне середовище.

До основних параметрів побудови єдиного колористичного середовища міста можна віднести:

- виявлення функціональних зон і просторових орієнтирів;
- визначення відповідності кольорової палітри стилістиці об'єкта середовища;
- розробка змінної і постійної кольорової палітри об'єкта з урахуванням навколишньої забудови;

- виявлення впливу географічного розташування ділянки міста на його колористичне рішення.

Таким чином, колористичне рішення окремих фасадів будівель і об'єктів архітектурного середовища в зоні історичної забудови повинно враховувати ряд наступних факторів:

- місце розташування об'єкта в структурі кварталу (центральна історична частина міста, об'єкт фонові забудови прилеглих територій або зона сучасних будівель), а також чи є він домінантою, акцентом чи рядовим елементом на окремо даній ділянці;
- колористична характеристика архітектурно-природного оточення;
- функціональне призначення об'єкта;
- естетичне сприйняття зовнішнього вигляду будівлі та елементів середовища.

Кольорове рішення фасадів та елементів середовища фонові частини історичного місця сучасних міст рекомендується обмежувати 2-3 кольорами, виділяючи домінуючий тон, який визначає гаму колористичного рішення в цілому. Решта тонів повинна бути в єдиній з ним групі кольорів, відрізняючись за насиченістю. Не слід надмірно використовувати яскраві тони [7, 9].

При комплексному врахуванні вищеописаних параметрів можна отримати не тільки комфортне середовище з візуальної точки зору, але і гнучку структуру кольорової палітри, яка використовується при ремонтно-відновлювальних роботах фасадів будівель і об'єктів архітектурного середовища, позитивно впливає на індивідуальність колористичного образу міста.

Своєчасно проведене обстеження об'єктів архітектурного середовища, виконання проектних робіт, якісне виконання будівельних робіт з використанням сучасних матеріалів і технологій дозволять осучаснити і гармонізувати історичний центр кожного міста не тільки окремими елементами, але комплексно, з урахуванням потреб гостей і мешканців міста.

Наведені принципи та рекомендації можна використовувати і при роботі з архітектурно-художнім образом історичного середовища будь-яких урбанізованих територій з урахуванням особливостей їх становлення і розвитку. В результаті мешканці зможуть отримати візуальне комфортне середовище проживання, широкий спектр відтінків для використання їх архітекторами і інженерами-проектувальниками при розробці проектів реновації фасадів будівель і об'єктів архітектурного середовища та новому проектуванню, гнучку структуру колірної середовища та індивідуальний колірний образ кожного міста, основа якого представлена в його історичній частині.

Висновки. Таким чином, аналіз наукових праць та публікацій показав, що принципи гармонізації міської забудови повинні враховувати ряд наступних факторів:

- спадкоємність історичного розвитку планування і забудови;
- збалансованість елементів міського середовища та їх взаємна обумовленість;
- гармонійність розміщення об'єктів забудови та елементів природного комплексу;
- ієрархічність містобудівних та архітектурних ансамблів;
- взаємодоповнюваність історичних і нових елементів міського середовища;
- диференційованість системи формування міського середовища;
- систематизованість розташування елементів дизайну в структурі міського середовища;
- узгодженість колористичного рішення нових елементів міського середовища з існуючим архітектурно-природним оточенням;
- функціональність нової структури і елементів дизайну;
- естетичне сприйняття зовнішнього вигляду архітектурних форм.

Крім того, при проектуванні нових об'єктів слід враховувати їх вплив не тільки на окремі історично цінні об'єкти, а й на історичне середовище, в якому передбачається їх поява. Слід також підкреслити, що для вирішення питань збереження історично сформованого міського середовища з його характерними рисами, просторовими і візуальними зв'язками, історичний центр повинен розглядатися як єдиний комплексний пам'ятник містобудування та архітектури.

Узагальнюючи проведені наукові дослідження, можна відзначити необхідність розробки нормативних правових актів і проектних пропозицій, що регулюють відносини, пов'язані з реконструкцією та реставрацією історичних архітектурних об'єктів і прилеглих до них рекреаційних зон, розташованих в зоні історичної забудови міст, які не є пам'ятками архітектури, але створюють свого роду фон і атмосферу для значущих архітектурних об'єктів.

Перспективи подальших наукових досліджень. Подальші наукові дослідження можуть бути спрямовані на вивчення майбутніх ключових та новаторських тенденцій і методів реконструкції, реставрації та гармонізації фонових архітектурних об'єктів в зоні історичної забудови міст.

Література

1. Котлярова Е.В., Дворников Ю.Я. Принципы проектирования городской архитектурной среды: учебное пособие. Ростов на Дону: Рост. гос. строит. ун-т, 2014. 93 с.
2. Francesco Bandarin and Ron Van Oers. The Historic Urban Landscape. Managing Heritage in an Urban Century. A John Wiley & Sons, Ltd., Publication, 2012. 236 p.
3. Тімохін В. О. Основи дизайну архітектурного середовища: підруч. К.: КНУБА, 2010. 400 с.
4. Krier R. Elements of the concept of urban space. Time-Saver Standards For Urban Design. New York: The McGraw-Hill Companies, 2003. 280-289pp.
5. Хасиева С. А. Архитектура городской среды. М.: Стройиздат, 2001. 200 с.
6. Осиченко Г.О. Методичні основи реконструкції композиційних структур історичних міст (на прикладі міст Центральної України): Дис. канд. арх. 18.00.01. Харків, ХДТУБА: 2006. 280с.: ил.
7. Михайленко В. Є. Основи біодизайну: навч. посіб. К.: Каравела, 2011. 224с.
8. Малік Т. В. Історія дизайну архітектурного середовища: навч. посіб. К.: КНУБА, 2003. 192 с.
9. New life for historic cities. The historic urban landscape explained. booklet of UNESCO, 2012. 24 p.

References

1. Kotlyarova E.V., Dvornikov J.Y. (2014). Principles of designing urban architectural environment: a tutorial. Rostov on Dan: Growth. state builds Univ. [In Russian].
2. Francesco Bandarin and Ron Van Oers. (2012). The Historic Urban Landscape. Managing Heritage in an Urban Century. A John Wiley & Sons, Ltd., Publication. [In English].
3. Timochin V. O. (2010). Fundamentals of design of the architectural environment: under the arm. K.: KNUBA. [In Ukrainian].
4. Krier R. (2003). Elements of the concept of urban space. Time-Saver Standards For Urban Design. New York: The McGraw-Hill Companies. [In English].
5. Khaseeva S.A. (2001). Architecture of the urban environment. M.: Stroyizdat. [In Russian].
6. Osichenko G.O. (2006). Methodical bases for reconstruction of compositional structures of historical cities (for example, cities of Central Ukraine): Dis. Cand. arch 18.00.01. Kharkiv, KNUAB. [In Ukrainian].
7. Mikhaïlenko V. Y. (2011). Fundamentals of biodesign: Teach. manual K.: Karavela. [In Ukrainian].
8. Malik T.V. (2003). History of design of the architectural environment: teaching manual K.: KNUBA. [In Ukrainian].
9. New life for historic cities. (2012). The historic urban landscape explained. booklet of UNESCO. [In English].

Стаття надійшла до редакції 15.04.2018 р.

УДК 37.013.73

Іващенко Ірина Віталіївна

доцент, заслужений діяч мистецтв України,
доцент кафедри режисури та майстерності актора
Київського національного університету
культури і мистецтв

ORCID: 0000-0002-1046-0735

fusya5@ukr.net

Стрельчук Вікторія Олександрівна

професор, кандидат педагогічних наук,
професор кафедри режисури та майстерності
актора Київського національного університету
культури і мистецтв

ORCID: 0000-0002-8516-5829

maximile@ukr.net

ПРОВІДНІ МЕТОДИКИ ПРОФЕСІЙНОГО АКТОРСЬКОГО ТРЕНІНГУ: ЕМОЦІЙНИЙ АСПЕКТ

Метою статті є дослідження емоційного аспекту сучасних провідних методик професійного акторського тренінгу. **Методологія** дослідження базується на принципах об'єктивності, історизму, багатофакторності, системності, комплексності, розвитку та плюралізму, а для досягнення мети – використані методи наукового пізнання: проблемно-хронологічний, конкретно-історичний, статистичний, описовий, логіко-аналітичний. **Наукова новизна.** Здійснено мистецтвознавче дослідження процесу формування та розвитку системи акторської підготовки в історичній ретроспективі та на сучасному етапі; розглянуто структуру та зміст навчальних курсів підготовки акторів у провідних світових вищих мистецьких навчальних закладах; проаналізовано способи доступу актора до емоцій через використання різноманітних практик; доведено доцільність та важливість запровадження у навчальний процес методик, які сприяють формуванню у студентів навичок виражати емоції, не травмуючи їх психіку. **Висновки.** Внаслідок проведеного дослідження емоційного аспекту провідних сучасних акторських методик і тренінгів, виявлено доцільність впровадження в систему підготовки актора у вищих мистецьких навчальних закладах альтернативних методик, які сприяють формуванню навичок контролювати власні емоції, що є важливою частиною акторської майстерності.

Ключові слова: емоція, методика, акторський тренінг, створення образу, персонаж, роль.

Іващенко Ірина Віталіївна, доцент, заслужений діяч мистецтв України, доцент кафедри режисури та майстерності актора Київського національного університету культури і мистецтв; Стрельчук